

Антон Павлович Чехов

Ванка

Ванка Жуков, деветгодишно момче, дадено преди три месеца на замянат при обушаря Аляхин, през нощта срещу Коледа не си легна да спи. Като изчака господарите и калфите да отидат на черква, той извади от господарския шкаф шишенце с мастило и писалка с ръждясало перо, разтла пред себе си измачкан лист хартия и започна да пише. Преди да напише първата буква, се озърна няколко пъти плахо към вратата и прозорците, изви поглед към тъмната икона, от двете страни на която имаше лавица с калъпи, и въздъхна на пресекулки. Хартията лежеше на пейката, а самият той беше коленичил пред пейката.

„Мили дядо Константин Макарич – написа Ванка. – И пиша ти писмо. Поздравявам ви с Коледата и ти желая всичко от Господа Бога. Нямам си аз ни баща, ни майчица, само ти едничък ми остана.“

Момчето премести очи върху тъмния прозорец, в който се мерзелееше отражението на неговата свещица, и живо си представи своя дядо Константин Макарич, който служеше като нощен пазач у господарите Живарьови. Бе дребничко слабичко, но необикновено пъргаво и подвижно старче на около шестдесет и пет години, с вечно смеещо се лице и пиянски очи. Денем спи в кухнята на слугите или бръщолеви с готвачките, а през нощта, увит с големия кожух, обикаля около имението и чука по клепалцето си. След него, отпуснали глава, пристъпват старата Качанка и паленцето Вион, наречено тъй заради черния му цвят и дългото му като на невестулка тяло. Тоя Вион е необикновено приветлив и галювен, еднакво умилно гледа както своите, тъй и чуждите, но не се ползва с доверие. Под неговата приветливост и смирение се крие чиста йезуитска ехидност. Никой по-добре от него не умее да издебне сгодния случай и да те захапне за крака, да се вмъкне в ледника или да открадне от някой селянин кокошка. Неведнъж са му претрепвали задните крака, на два пъти са го бесили, всяка седмица го пребиваха до смърт, но той винаги оживяваше.

Сега навярно дядо стои край вратата, жуми срещу яркочервените прозорци на селската църква и като потропва с валенките си, бръщолеви със слугите. Клепалцето му е завързано за пояса. Той пляска с ръце, свиwa се от студ и като хихика старчески, пощипва ту прислужницата, ту готвачката.

– Да смръкнем малко тютюнец, а? – казва той, като поднася на жените табакерата си.

Жените смъркат и кихат. Дядото изпада в неопишуем възторг, залива се от весел смях и вика:

– Дърпай, бива си го!

Дават и на кучетата да смъркнат тютюн. Кащанка киха, върти муцуна и обидено се дръпва настрана. Вион пък от почителност не киха и размахва опашка. А времето е великолепно. Въздухът е тих, прозрачен и свеж. Ношта е тъмна, но се вижда цялото село с белите си покриви и струйки дим, които излизат из комините, дърветата, посребрени от скреж, преспите. Цялото небе е обсипано с весело примигващи звезди и Млечният път се откроява тъй ясно, сякаш са го измили и изтъркали преди празника със сняг...

Ванка въздъхна, натопи перото и продължи да пише:

„А вчера ядох пердах. Господарят ме извлече за косата на двора и ме начеса с ремъка за това, че като люлеех детенцето им в люлката, без да ща, съм заспал. Пък през седмицата господарката ми заповяда да изчистя селдата, а аз захванах от опашката, а тя взе селдата и почна да тика муцуната ѝ в лицето ми. Калфите ми се присмиват, пращат ме в кръчмата за водка и ми казват да крада от господарите краставици, а господарят ме бие с каквото му попадне. А ядене няма никакво. Сутрин ми дават хляб, на обяд – каша и вечер – пак хляб, а колкото за чай или чорба – господарите сами си ги лапат. А заповядват ми да спя на коридора, а когато детенцето им плаче, аз хич не спя, а люлея люлката. Мили дядо, смили се, за Бога, вземи ме от тука дома, на село, нямам вече никаква възможност... Кланям ти се до земята и вечно Бога ще моля, отведи ме от тука, инак ще умра...“

Ванка изкриви уста, потърка очи с черния си юмрук и изхлипа.

„Аз ще ти стривам тютюна – продължи той, – ще се моля на Бога, а ако направя нещо, нашибай ме като магаре. А ако мислиш, че за мен няма работа, аз ще помоля управителя ботушите му да чистят или вместо Федка ще ида с говедата. Дядо мили, нямам никаква възможност, просто ще умра. Искан пеша да бягам в село, ама нямам обувки, страхувам се от студа. А като порасна голям, за всичко това ще те храня и на никого няма да дам да те оскърбява, а умреш ли, ще се моля за успокоението на душата ти също както за майка Пелагея.

А Москва е голям град. Къщите са все господарски и коне има много, а овце няма и кучетата не са зли. Тук децата не ходят да коледуват и на клироса никого не пушат да пее, а веднъж видях в един дюкян на прозореца въдички да продават заедно с пръчката и за всякаква риба, много ценни, даже има една такава въдица, дето сом цял пуд би удържала. И видях някои дюкяни, дето има всякакви пушки, като на господаря, тъй че сигур сяка ще струва къде сто рубли... Пък в касапниците има и глухари, и лещарки, и зайци, ама продавачите не казват къде ги убиват.

Мили дядо, а когато у господарите има елха с армагани, вземи ми един позлатен орех и го скрий в зеленото сандъче. От подарката Олга Игнатиевна поискай, кажи й – за Ванка.“

Ванка конвулсивно въздъхна и пак се втренчи в прозореца. Спомни си, че за елхата на господарите винаги отиваше в гората дядото и вземаше със себе си и своя внук. Весело време беше! И дядото пръхтеше, и студът пръхтеше, а като ги гледаше, и Ванка пръхтеше. Понякога, преди да отсече елхата, дядо му изпушва една лула, дълго смърка тютюн и се присмива на помръзналия Ванюшка... Младите ели, обвити в скреж, стоят неподвижно и чакат коя от тях ще умре. Изневиделица през преспите ще прелети като стрела заек... Дядо му не може да не викне:

– Дръж, дръж... дръж! Ах, дяволският му заек!

Дядо му довлечаше в господарската къща отсечената елха, а там започваха да я кичат... Повече от всички залягаше младата господарка Олга Игнатиевна, любимката на Ванка. Когато беше още жива Пелагея – майката на Ванка – и работеше у господарите като прислужничка, Олга Игнатиевна тъпчеше Ванка с шекерчета и от нямане какво да прави, научи го да чете, да пише, да брои до сто и дори да танцува кадрил. А когато Пелагея умря, пратиха сирачето Ванка в кухнята за слуги при дядо му, а от кухнята – в Москва, при обушаря Аляхин...

„Ела, мили дядо – продължи Ванка, – моля те в името на Христа Бога, вземи ме от тука. Съжали се над мен, нещастното сираче, защото всички ме бъртят и страшно много ми се яде, и такава мъка си имам, че не мога ти каза, все плача. А онзи ден господарят ме удари с калпа по главата така, че паднах и едвам се свестих. Загубен е моят живот, по-лош от кучешкия... И още много здраве на Альона, на къоровия Егорка и на коларя, а

хармониката ми не давай на никого. Оставам твой внук Иван Жуков, мили дядо, ела.“

Ванка сгъна на четири изписания лист и го сложи в плика, купен същата вечер за една копейка... Помисли малко, натопи перото и написа адреса:

На село за дядо

После се почеса, помисли и добави: „Константин Макарич“. Доволен, че не му попречиха да пише, той си сложи шапката и без да си метне кожухчето, само по риза, изскочи на улицата...

Продавачите в месарницата, които той разпитва същата вечер, му бяха казали, че писмата се пускат в пощенски кутии, а от кутиите се разнасят по цялата земя на пощенски тройки с пияни колари и весели звънчета. Ванка дотича до първата пощенска кутия и пхна скъпоценното писмо в отвора...

Унасян от сладки надежди, след един час той вече дълбоко спеше... Сънува печка. На печката седи дядо му, провесил босите си крака, и чете писмото на готвачката... Край печката обикаля Вион и върти опашка...

1886

КРАЙ

© Венцел Райчев, превод от руски

Антон Павлович Чехов
Ванька, 1886

Сканиране, разпознаване и редакция: NomaD, 2009

Издание: Антон Павлович Чехов. Дамата с кученцето (сборник). Издателство „Труд“

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/11125>]